

British Heart
Foundation
Cymru

Crynodeb Gweithredol.

Maint y Broblem

Mae clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed yn dal i achosi llawer o salwch a marwolaethau yng Nghymru, gyda 340,000 o bobl Cymru'n byw gyda'r cyflyrau hyn¹ a 9,400 o bobl yn marw ohonynt bob blwyddyn². Mae hynny'n fwy nag 1 o bob pedair marwolaeth yng Nghymru.

Er bod cyfraddau marwolaethau o ddigwyddiadau aciwt fel trawiad ar y galon wedi gostwng dros y degawdau diwethaf, bu cynnydd yn nifer y bobl sy'n byw gyda chyflyrau ar y galon a'u ffactorau risg, yn rhannol am fod y boblogaeth yn heneiddio a bod mwy o bobl yn byw yn awr ar ôl digwyddiadau aciwt. Mae pobl yn byw yn hirach gyda chlefydau'r galon a chylchrediad y gwaed ac, yn aml, maent yn byw gyda mwy nag un afiechyd. Yn ogystal, mae anghydraddoldebau iechyd yn dal yn gyffredin ledled Cymru. Felly, mae clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed yn dal i achosi her fawr yng Nghymru.

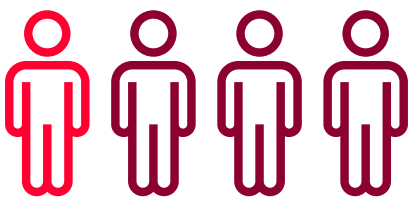
Mae ymateb i'r her a achosir gan glefydau cardiofasgwlaidd yn golygu mwy na chadw pobl yn fyw. Mae angen i ni sicrhau, lle bo modd, ein bod yn cadw pobl rhag datblygu clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed ac, os ydynt yn eu datblygu, eu bod yn cael cyfle teg i gael gofal amserol o safon uchel ac yn cael cymorth i fyw'n dda gyda'u cyflwr.

Mae pandemig Covid-19 wedi gwneud hyn hyd yn oed yn fwy amlwg. Mae'r pandemig wedi amharu'n sylweddol ar bobl sydd â chlefydau'r galon a chylchrediad y gwaed ac wedi rhoi'r gwasanaethau sy'n eu cefnogi dan straen enfawr. Mae llawer o bobl sy'n byw gyda chlefydau'r galon a chylchrediad y gwaed yn fwy tebygol o fod yn ddifrifol wael os cânt Covid-19. Yn ôl astudiaeth a wnaed yn ddiweddar o achosion difrifol o Covid-19 ledled y Deyrnas Unedig, y cydafiachedd mwyaf cyffredin oedd clefyd cronig y galon (29%)³. Mae clefyd isgemia'r galon (clefyd coronaidd y galon) yn un o'r cyflyrau iechyd mwyaf cyffredin oedd eisoes ar bobl a fu farw o Covid-19

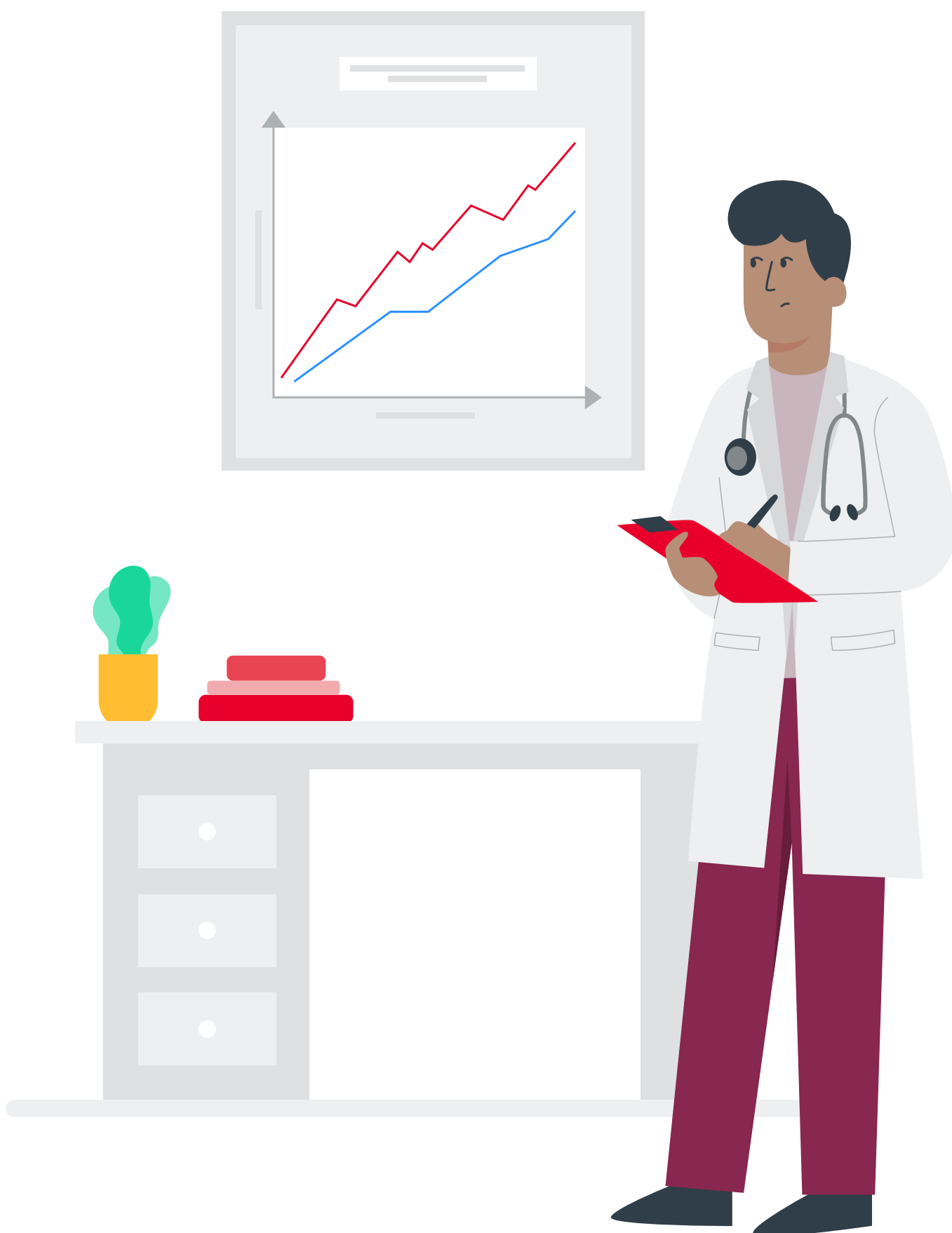
yng Nghymru⁴. Yn ogystal, am fod gwasanaethau wedi'u gohirio yn ystod cyfnodau clo y pandemig, mae ar fwy o gleifion nag arfer angen profion diagnostig a gwasanaethau erbyn hyn.

Er mwyn ymateb i fygythiad Covid-19, bu'n rhaid i wasanaethau gofal iechyd fod yn greadigol, yn wydn ac yn ddyfeisgar wrth fynd ati i roi'r cymorth priodol i gleifion yn ystod y cyfnod hwn. Bu defnyddio technoleg a darparu gofal yn nes at y cartref yn hollbwysig i'r gwasanaethau gofal yn ystod yr argyfwng ac mae gwersi pwysig i'w dysgu ar gyfer cynnig gofal person-ganolog yn y dyfodol.

Mae'n bosibl bod anghydraddoldebau iechyd, a oedd eisoes yn sylweddol yng Nghymru, wedi cynyddu yn ystod y pandemig gan fod Covid-19 wedi effeithio'n waeth ar bobl sy'n byw mewn ardaloedd o amddifadedd economaidd-gymdeithasol⁵, ac ar bobl o gefndiroedd du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig (BAME)^{6,7}. Ni all y gwasanaeth iechyd ar ei ben ei hun leihau'r anghydraddoldebau hyn ond gall helpu trwy ddarparu gofal person-ganolog ac ymdrechu i ymwneud yn fwy effeithiol â phobl o grwpiau difreintiedig. Gallai'r symudiad tuag at wasanaethau digidol a defnyddio technoleg wrth ddarparu gofal waethygu'r sefyllfa o ran anghydraddoldebau iechyd trwy eithrio pobl sydd heb yr offer priodol neu sy'n methu defnyddio technoleg i fanteisio ar wasanaethau. Rhaid ystyried hyn wrth weithredu a gwerthuso modelau fel hyn.

Clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed sy'n achosi 1 farwolaeth o bob 4 yng Nghymru

Y Cyd-destun o ran Polisi

Roedd y Cynllun Cyflawni ar gyfer Cyflyrau ar y Galon 2017 yn cydnabod llawer o'r heriau a amlinellir uchod. Gwnaed ymrwymiad i sicrhau bod cyn lleied o bobl ag y bo modd yn cael clefyd y galon os gellir ei osgoi, sicrhau mynediad teg ac amserol at lwybrau gofal o safon uchel, ac annog symud i gyfeiriad gofal yn y gymuned. Bu BHF Cymru yn cydweithio â'r Grŵp Gweithredu Cyflyrau ar y Galon (HCIG) a Rhwydwaith y Galon Cymru i roi mewnwelediad a chefnogaeth yn ôl yr angen i wireddu'r nodau hyn. Llwyddwyd i symud ymlaen mewn rhai meysydd, yn cynnwys datblygu llwybrau gofal ar gyfer syndromau coronaidd aciwt (ACS), ffibriliad atrïaidd a methiant y galon. Fodd bynnag, mae angen sicrhau yn awr bod y llwybrau hyn yn cael eu gweithredu'n llawn ac y cedwir atynt ledled Cymru a'n bod yn gweld llwybrau'n cael eu datblygu ar gyfer holl gyflyrau'r galon.

Wrth i'r Cynllun Cyflawni gyrraedd diwedd ei gyfnod gweithredu, mae angen sicrhau ymrwymiad cryf i fynd i'r afael â'r heriau sy'n codi ar hyn o bryd o bandemig Covid-19, a heriau tymor hwy y newidiadau yn y sefyllfa o ran clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed.

Cawsom ein plesio gan ymrwymiad y Dirprwy Weinidog Iechyd a gyhoeddodd mewn Cyfarfod Llawn ym mis Mawrth, bod bwriad i ddatblygu dull i olynu'r Cynllun Cyflawni ar gyfer Cyflyrau ar y Galon⁶. Credwn yn gryf y dylai hyn fod ar ffurf cynllun eofn, clefyd-benodol, gyda digon o adnoddau ac arweiniad clir i gymryd camau cryf ac effeithiol sy'n adeiladu ar y weledigaeth a'r camau a nodwyd yng nghynllun 2017.

Y Broses Ddatblygu

Bu BHF Cymru mewn cysylltiad â rhanddeiliaid o bob rhan o'r sector er mwyn pennu'r blaenoriaethau y dylai cynllun o'r fath ganolbwyntio arnynt. Roedd hyn yn cynnwys trafod gyda 75 o glinigwyr o bob rhan o Gymru mewn digwyddiadau wyneb yn wyneb, sgysiau ag unigolion a sesiynau bord gron. Fe wnaethom ni ymgysylltu hefyd â rhyw 50 o gleifion ac aelodau'r cyhoedd o bob rhan o'r wlad a chyhoeddi arolwg cyhoeddus a lanwyd gan 1,006 o ymatebwyr.

Ar sail y themâu a gododd o'r broses ymgynghori, penderfynwyd ar y tri maes blaenoriaeth isod ac argymhellwyd 14 o gamau penodol i Lywodraeth Cymru eu cymryd.

Blaenoriaeth Un:

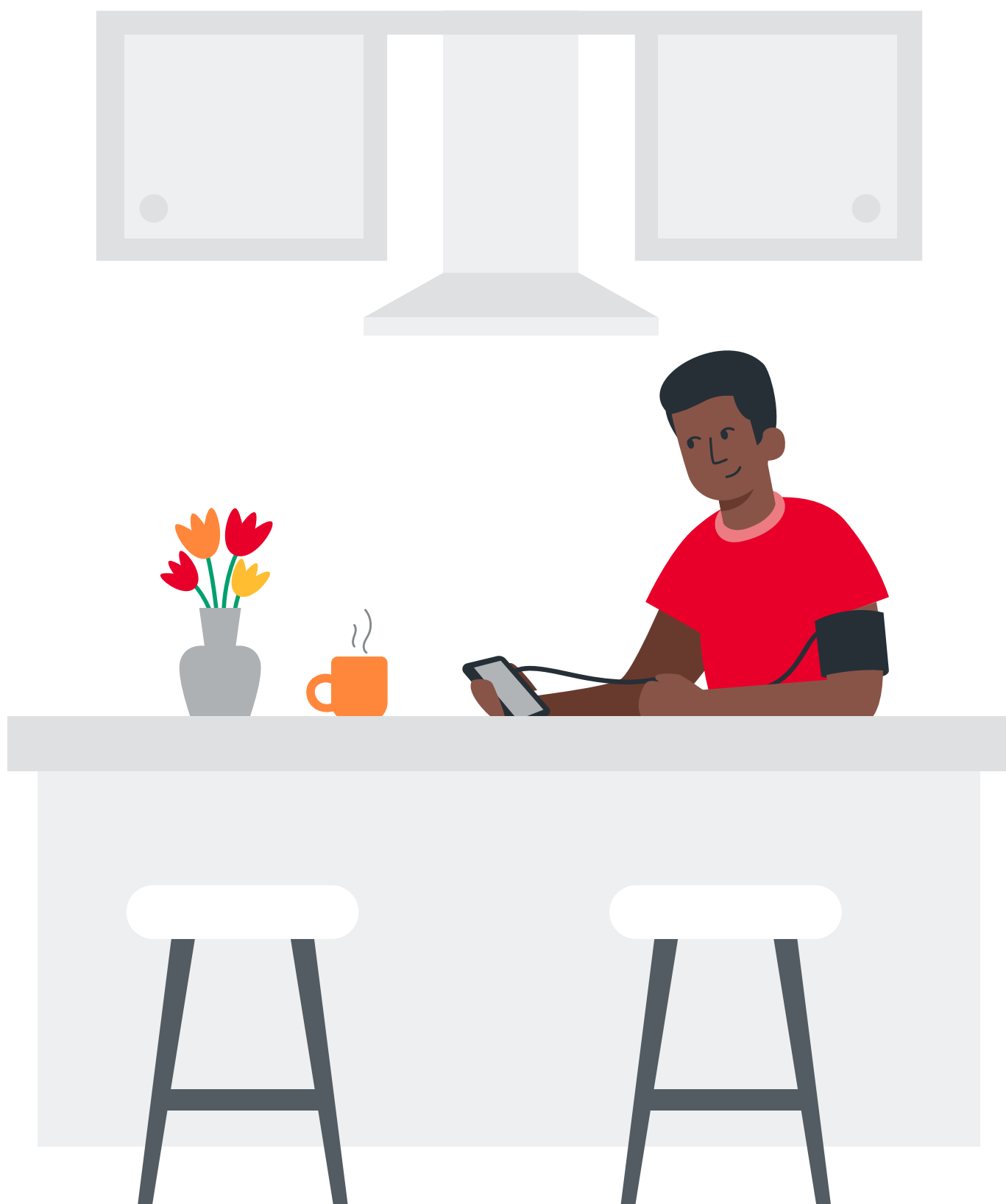
Gwella prosesau canfod, diagnosio
a rheoli cyflyrau risg uchel

2.1 Uchelgais Cyffredinol

Sicrhau bod y prif ffactorau risg, sef pwysedd gwaed uchel, ffibriliad atrïaidd a cholesterol uchel, yn cael eu canfod yn gynnar ac yn cael y driniaeth orau er mwyn lleihau'r risg o ddatblygu clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed.

Camau yr Argymhellir i Llywodraeth Cymru eu Cymryd

1. Dylai Rhwydwaith y Galon Cymru gydweithio â chlystyrau meddygon teulu i ddangos effaith y prosiect gwella ansawdd AF gan ddefnyddio'r hyn a ddysgwyd i sicrhau bod colesterol uchel yn cael ei gynnwys yn y gofrestr genedlaethol o glefydau, a bod pwysedd gwaed uchel a cholesterol uchel yn cael eu cynnwys ym mhrosiectau gwella ansawdd QAIF.
2. Ehangu modiwl meddalwedd AF Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru (NWIS) i gynnwys pwysedd gwaed uchel a cholesterol uchel. Yn ogystal, dylai fod modd echdynnu gwybodaeth ar raddfa genedlaethol ym modiwl meddalwedd NWIS er mwyn canfod amrywiadau diangen fel rhan o waith yr Atlas Amrywiadau Cardiofasgwlaidd.
3. Dylai Llywodraeth Cymru gefnogi partneriaid allweddol, yn cynnwys Iechyd Cyhoeddus Cymru, clystyrau gofal sylfaenol, fferyllfeydd cymunedol a British Heart Foundation, i ddatblygu rhaglen genedlaethol i ganfod pwysedd gwaed uchel a cholesterol uchel yn y gymuned a galluogi cleifion i hunan-reoli.
4. Llywodraeth Cymru i ariannu gwaith treialu a chynyddu telefonitro ar gyfer pwysedd gwaed uchel gan ddefnyddio uwch-dechnoleg i ganfod ffibriliad atrïaidd o bell, gyda'r nod o gynnwys cyflyrau hirdymor eraill mewn gwaith o'r fath hefyd. Dylai hyn gyfateb i amcanion *Iechyd a Gofal Gwybodus, Strategaeth Iechyd a Gofal cymdeithasol ddigidol ar gyfer Cymru*.

Blaenoriaeth Dau:

Diagnosis amserol, gwella
mynediad ac ansawdd gofal

3.1 Uchelgais Cyffredinol

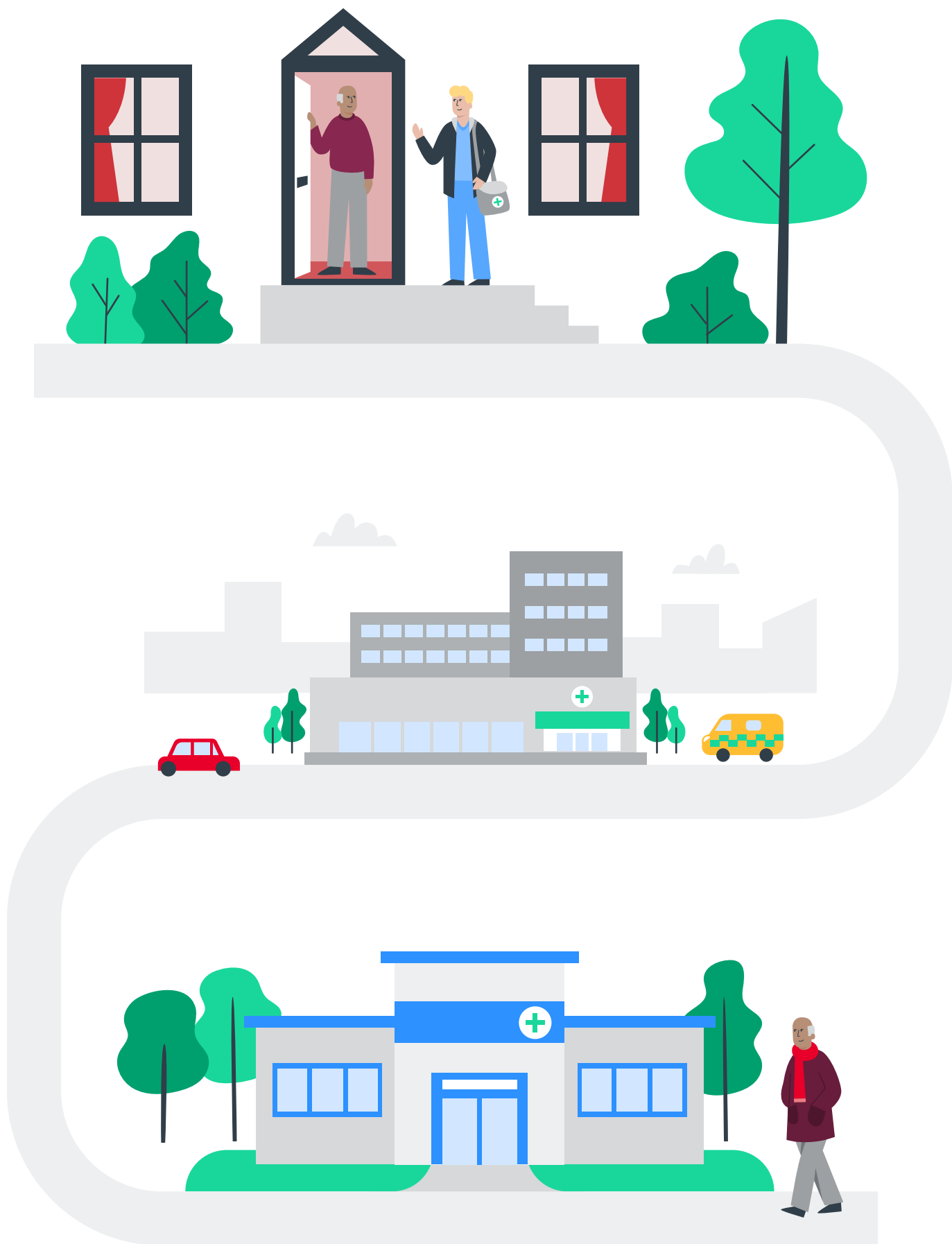
Dylai pobl sy'n byw gyda chlefydau'r galon a chylchrediad y gwaed gael mynediad teg ac amserol at ddiagnosis, triniaethau a gofal o safon uchel.

Camau yr Argymhellir i Lywodraeth Cymru eu Cymryd

5. Datblygu Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan ar gyfer holl gyflyrau'r galon a darparu adnoddau addas i'w gweithredu. Wrth ddatblygu'r llwybrau, dylid cynnwys agweddau craidd ar ofal am bobl sydd â chlefydau'r galon a chylchrediad y gwaed, gan gynnwys ystyried gwasanaethau gofal sylfaenol, mynediad at fodolau cardioleg gymunedol, adsefydlu cardiaidd, cefnogaeth seicolegol a gofal diwedd oes lle bo hynny'n briodol.
6. Pennu dangosyddion i fesur perfformiad Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan, yn cynnwys amserlenni diagnosis a thrin.
7. Darparu adnoddau ar gyfer datblygu a gwerthuso modelau gofal newydd a'u rhoi ar waith yn ehangach, er mwyn hybu'r broses o symud at gardioleg gymunedol, trawsnewid gwaith adsefydlu cardiaidd a darparu gofal

lliniarol priodol, yn unol â Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan. Dylid cael hyrwyddwr penodol yn Rhwydwaith y Galon Cymru i helpu i ledaenu'r modelau gofal hyn. Dylid rhoi blaenoriaeth i gael hybiau diagnostig cymunedol i hybu adferiad gwasanaethau y mae pandemig Covid-19 wedi amharu arnynt.

8. Rhaid i'r Cynllun Clinigol Cenedlaethol gynnig fframwaith llywodraethu clir ar gyfer rhoi Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan ar waith, gan sicrhau bod Rhwydwaith y Galon Cymru yn cael adnoddau digonol a'i fod yn cael ei rymuso i gynnig arweiniad clir a syniadau yn uniongyrchol i Weithrediaeth y GIG.
9. Dylai AaGIC gefnogi Rhwydwaith y Galon Cymru i gynnal arolwg o'r gweithlu gan ddefnyddio'r hyn y cytunwyd arno ar gyfer Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan, gan ganolbwyntio ar ffisioleg gardiaidd a nyrsys arbenigol ar gyfer pobl â chlefyd y galon a chylchrediad y gwaed. Dylid cynnwys y canfyddiadau wrth i AaGIC fynd ati i wneud gwaith ehangach ym maes cynllunio'r gweithlu.
10. Dylai Rhwydwaith y Galon Cymru gydweithio ag AaGIC i adolygu cyfleoedd ar gyfer hyfforddiant a datblygiad proffesiynol yn unol ag argymhellion cyrff cenedlaethol (fel y British Association for Cardiovascular Prevention and Rehabilitation, y British Cardiovascular Society, a'r British Society for Heart Failure) a gofynion Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan. Dylid datblygu hyfforddiant i'w gynnig i weithwyr proffesiynol gofal iechyd cardiofasgwlaidd ledled Cymru, sy'n sicrhau bod staff yn cael eu grymuso a'u cefnogi i weithio ym mhob rhan o lwybr triniaeth gofal cardiofasgwlaidd.

Blaenoriaeth Tri:

Defnyddio data iechyd mewn
ffordd effeithiol

4.1 Uchelgais Cyffredinol

Sicrhau bod data o ansawdd da, wedi'u safoni, ar gael a'u bod yn cael eu defnyddio mewn ffordd effeithiol wrth wneud penderfyniadau clinigol, er mwyn deall y canlyniadau i gleifion a sicrhau y gellir cynllunio gwasanaethau yn well. Fel hyn caiff pobl well gofal a chanlyniadau gwell.

Camau yr Argymhellir i Lywodraeth Cymru eu Cymryd

11. Dylai awdurdod iechyd newydd NWIS, Iechyd Cyhoeddus Cymru a Rhwydwaith y Galon Cymru gydweithio i gyhoeddi a darparu adnoddau ar gyfer Fframwaith Gwybodeg Gardiaidd, sy'n cyfateb i egwyddorion *Cymru Iachach* i roi hwb i weithredu rhaglen Cyflymu Gwybodeg Gardiaidd Cymru Gyfan (AWACI).
12. Dylai Llywodraeth Cymru gydweithio â NICOR i sicrhau bod y data perthnasol o archwiliadau ar gael i NWIS. Dylid defnyddio'r wybodaeth hon i baratoi adroddiadau ar gyfer Cymru'n benodol, a ddylai gynnwys adrodd ar lefel byrddau iechyd fel y gall ardaloedd lleol ddefnyddio'r data y maen nhw wedi'u casglu a'u cyfrannu i'r system archwiliadau ac elwa arnynt.
13. Cynnwys dangosyddion ychwanegol ar linellau amser, ymyriadau a chanlyniadau a ganfyddir trwy ddatblygu Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan yn yr Atlas Amrywiadau Cardiofasgwlaidd. Cyhoeddi'r Atlas bob blwyddyn i helpu pobl i ddeall gweithrediad y llwybrau ac i gefnogi'r fframwaith adolygu gan gymheiriaid ar gyfer pob un o'r llwybrau.
14. Dylai Iechyd Cyhoeddus Cymru a Rhwydwaith y Galon Cymru ddefnyddio Llwybrau'r Galon Cymru Gyfan i ganfod anghenion am wybodaeth gardiaidd sy'n berthnasol i linellau amser, ymyriadau a chanlyniadau'r llwybrau hynny, ac ymgorffori'r gallu i gasglu gwybodaeth sy'n berthnasol i'r anghenion hynny yn y Fframwaith Gwybodeg Gardiaidd.

Cyfeiriadau

1. Amcangyfrif y BHF ar sail data Arolwg Cenedlaethol Cymru 2018/19.
2. NOMIS – ONS – Marwolaethau a gofrestrwyd yn ôl achos, rhyw ac oedran, Cymru 2018.
3. Docherty et al, 2020. Features of 20,133 UK patients in hospital with covid-19 using the ISARIC WHO Clinical Characterisation Protocol: prospective observational cohort study. *BMJ*, 369 [Ar lein]. Ar gael o: www.bmj.com/content/369/bmj.m1985 [Cyrchwyd 18 Awst 2020].
4. Dadansoddiad y BHF o ystadegau'r ONS ar farwolaethau o Covid-19, Mawrth–Mehefin 2020.
5. ONS – Deaths involving Covid-19 by local area and socioeconomic deprivation: deaths occurring between 1 March and 17 April 2020.
6. ONS Coronavirus-related deaths by ethnic group, England and Wales 2 March 2020 to 10 April 2020.
7. Institute of Health Equity, 2020. Marmot review 10 years on. Ar gael o: <https://www.health.org.uk/publications/reports/the-marmot-review-10-years-on> [Cyrchwyd 4 Medi 2020].
8. Cofnod Trafodion y Senedd, 11 Mawrth 2020. Ar gael o: <https://cofnod.senedd.cymru/Plenary/6263> [Cyrchwyd 13 Hydref 2020].

Trawsblannu calonnau. Cyffuriau chwalu clotiau. Rheolyddion calon.
Datblygiadau a seilir ar waith ymchwil meddygol blaengar.
Gwaith ymchwil yr ydych chi'n ei ariannu â'ch cyfraniadau.

Mae clefydau'r galon a chylchrediad y gwaed yn lladd 1 o bob 4 o bobl y Deyrnas Unedig. Maent yn achosi torcalon ar bob stryd. Ond os gall gwaith ymchwil ddyfeisio peiriannau i ailgychwyn calonnau, trwsio rhydweliâu babanod bach, creu dyfeisiau bach, bach i gywiro curiadau'r galon, a rhoi calon newydd i rywun – dychmygwch beth a ddaw nesaf.

Rydym yn ariannu gwaith ymchwil i bob un o glefydau'r galon a chylchrediad y gwaed a'u ffactorau risg. Trawiad ar y galon, methiant y galon, strôc, dementia fasgwlaidd, diabetes a llawer rhagor. Cysylltiad rhwng pob un, a phob un o dan ein chwyddwydr. Gyda'n gwaith ymchwil ni daw addewid y gellir eu hatal, eu gwella a'u trin.

Addewid i warchod ein hanwyliaid. Ein plant. Ein rhieni. Ein brodyr.
Ein chwiorydd. Ein neiniau a'n teidiau. Ein ffrindiau agosaf.

Chi a'r British Heart Foundation.

Gyda'n gilydd, fe wnawn ni guro torcalon am byth.

Curo torcalon am byth.

Curo torcalon oherwydd clefydau'r galon strôc dementia fasgwlaidd diabetes